



# ทำเนียบปราชญ์ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหลื่อม  
อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

## คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปรากฏชาวบ้าน หรือนักคิดท้องถิ่น หรือครูภูมิปัญญาไทยแล้วแต่จะเรียกกัน จะมีมากมายในหลายด้านแล้วแต่งานที่ท่านปฏิบัติจนบังเกิดผล ไม่ว่าจะเรียกอะไรก็ตามคุณสมบัติของผู้ที่เป็นปรากฏชาวบ้าน คือ

๑. คนเหล่านี้มีธรรมะอยู่ในใจทุกท่าน เป็นธรรมะของความรัก ความเมตตา ความอยากช่วยคน เป็นธรรมะโดยการปฏิบัติ

๒. คนเหล่านี้คิดทำสรุปบทเรียน แล้วนำมาเป็นความรู้ให้คนเห็นได้อย่างชัดเจน มีทั้งวิชาการและภาคปฏิบัติให้เห็น

๓. ความเป็นปราชญ์ไม่ได้อยู่ที่ความฉลาดของปัญญาที่เกิดจากการกระทำ แต่เกิดจากความรักที่มีธรรมะเป็นแรงบันดาลใจให้แบ่งปันแก่ผู้อื่น

๔. คนเหล่านี้เป็นร่มโพธิ์ ร่มไทร การแผ่ภูมิปัญญาที่เกิดจากการทำจริงด้วยความรักแผ่นดินที่มีลูกหลาน มีป่า มีชุมชน มีเมือง

โดยสรุปอาจกล่าวได้ว่า ปรากฏชาวบ้านนั้นเป็นผู้ที่มีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับธรรมชาติ มีความคิดเข้าระบบชอบค้นหาความจริง ช่างสังเกตและนำสิ่งที่พบเห็นมาเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง สามารถสรุปเป็นบทเรียนได้

ทั้งนี้เพื่อกิจกรรมอันเป็นประโยชน์กับชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเหลื่อมจึงได้รวบรวมผู้อันเป็นปรากฏชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ไม่มากนักน้อย

**สารบัญ**  
**ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน**

**ด้านการสู่ขวัญ ดูหมอ ดูโสก สะเดาะเคราะห์**

ที่	ชื่อ-สกุล	ประเภทภูมิปัญญา/ปราชญ์	ที่อยู่
๑.	นายคำ ปั่นกลาง	การดูหมอ สะเดาะเคราะห์	๒๐๑ หมู่ ๖ ตำบลบ้าน เหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

**ด้านศิลปกรรม เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ**

ที่	ชื่อ-สกุล	ประเภทภูมิปัญญา/ปราชญ์	ที่อยู่
๑.	นางปราณี ปั่นกลาง	การเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด	๑๘ หมู่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา
๒.	นางสาวจิตติรัตน์ แจ้งไพร	การทำเบเกอรี่	๓/๑ หมู่ ๖ ตำบลบ้าน เหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา
๓.	นางบัญญัติ ทาทิพย์	การทอผ้า	๕๕ หมู่ ๓ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา
๔.	นางทองใบ ระหาญนอก	การตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม	๔๕ หมู่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา
๕.	นายนพรินทร์ ผลวิเศษ  นายสนิท รุกไพร	การผลิตกระถางจากยาง รถยนต์	๓๕ หมู่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัด นครราชสีมา  ๑๓๗ หมู่ ๖ ตำบลบ้าน เหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา
๖.	นางอนงค์ การนอก	การทอผ้าไหม	๑๔๕ หมู่ ๓ ตำบลบ้าน เหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

# ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน

ด้านการสู่ขวัญ ดุหมอ ดุโสก สะเดาะเคราะห์

ชื่อ นายคำ ปั่นกลาง ปราชญ์ ประเภท การดูหมอ สะเดาะเคราะห์  
ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๒๐๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา



## หลักการและเหตุผลอ้างอิง

คนไทยเรานั้นเชื่อถือเรื่องโชคลางและบาปกรรมกันมาเป็นเวลานานมาแล้ว ส่วนหนึ่งเชื่อกันว่าเมื่อเรามีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนต่างๆ นานา วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่างๆ ให้ความเบาบางลงไปบ้าง ก็คือการไปทำบุญ เข้าวัดเข้าวา และที่ขาดไม่ได้สำหรับคนไทยในสมัยก่อนนั้นก็คือการสะเดาะเคราะห์

แต่การสะเดาะเคราะห์ดังกล่าวนี้ มีมากมายหลายอย่างที่เป็นสิ่งสืบทอดจนมาถึงปัจจุบัน บางครั้งเราเองก็เคยไปสะเดาะเคราะห์โดยการปล่อยสัตว์ต่างๆ ให้เป็นอิสระ แต่หลายคนอาจจะไม่เคยรู้ด้วยซ้ำไปว่าการกระทำดังกล่าวส่งผลแก่ตัวเราอย่างไร ดังนั้นการสะเดาะเคราะห์ก็เพื่อผลบางบางประการเพื่อที่จะให้ผลกับตัวเรา

**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

ชื่อ นางปราณี ปลั่งกลาง

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๘ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท การเพาะเลี้ยงจิ้งหรีด เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ของคนในท้องถิ่นได้



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

๑. เป็นทางเลือกหนึ่งในการประกอบอาชีพ
๒. เพื่อส่งเสริมให้มีอาหารปลอดภัยไว้บริโภค
๓. เป็นกิจกรรมยามว่าง ส่งเสริมสุขภาพจิต โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ
๔. เป็นอาหารสัตว์ เช่น ไก่ กบ เป็น ปลา และอื่น ๆ
๕. ใช้ในอุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง (จิ้งหรีดกระป๋อง)
๖. เพื่อการศึกษา เช่น ใช้เป็นเหยื่อตกปลา

**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

ชื่อ นางสาวฐิตารัตน์ แจ้งไพโร

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓/๑ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ภูมิปัญญา ประเภท การทำขนมเบเกอรี่ เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับกิจกรรมที่สร้างรายได้ของผู้ที่อยากศึกษาหาความรู้เพื่อสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้แก่ครอบครัว



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

เบเกอรี่เป็นที่นิยมอย่างมากในปัจจุบัน กิจการร้านประเภท นี้ได้มีการขยายตัวมากขึ้น เพราะเป็นกิจการที่สามารถมีผู้เข้ามาใช้บริการได้ทุกเพศทุกวัย และสามารถบริโภคได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

ชื่อ นางทองใบ ระหาญนอก

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ภูมิปัญญา ประเภท การตัดเย็บเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ปัจจัยหนึ่งของการดำรงชีวิตก็คือเครื่องนุ่งห่ม หากสามารถผลิตใช้เองได้ก็เป็นการแบ่งเบาภาระ และสามารถสร้างรายได้



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

การตัดเย็บเสื้อผ้า คือ การสร้างอาชีพและการนำความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตัดเย็บเสื้อผ้าทั้งชายและหญิง สำหรับใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มปกปิดร่างกาย เสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีต่อผู้สวมใส่ การตัดเย็บเสื้อผ้า สามารถพัฒนาได้ถึงระดับสูงสุดคือ มีแบรนด์เป็นของตนเองหรือเป็นเจ้าของห้องเสื้อต่างๆ การตัดเย็บเสื้อผ้า แบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่น เสื้อผ้าสำหรับเด็ก เสื้อผ้าสำหรับผู้ใหญ่ เสื้อผ้าสำหรับผู้หญิง เสื้อผ้าสำหรับผู้ชาย เสื้อผ้าสำหรับทำงาน เสื้อผ้าสำหรับแฟชั่น ตลอดจนถึงเสื้อผ้าเฉพาะกลุ่มอย่างเช่น เสื้อผ้าคนอ้วน เสื้อผ้าคนเตี้ย เสื้อผ้าคนตัวโต เสื้อผ้าสำหรับชายรักชาย เสื้อผ้าสำหรับหญิงรักหญิง เพื่อตอบสนองต่อความต้องการ การใช้เสื้อผ้าในรูปแบบต่าง ๆ การตัดเย็บเสื้อผ้าจึงเป็นสิ่งที่นำมาใช้ได้ทั้งประกอบอาชีพอิสระและอาชีพประจำที่น่าสนใจ และสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้เรียนรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้

**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

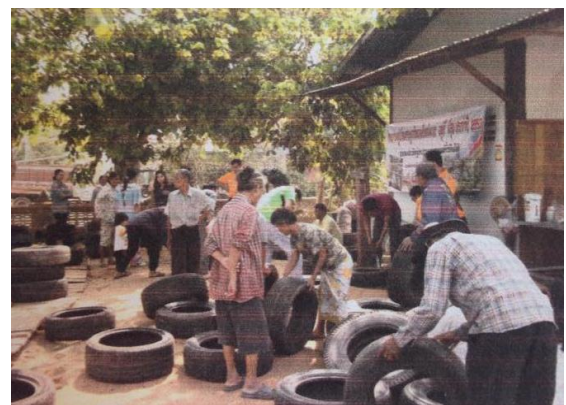
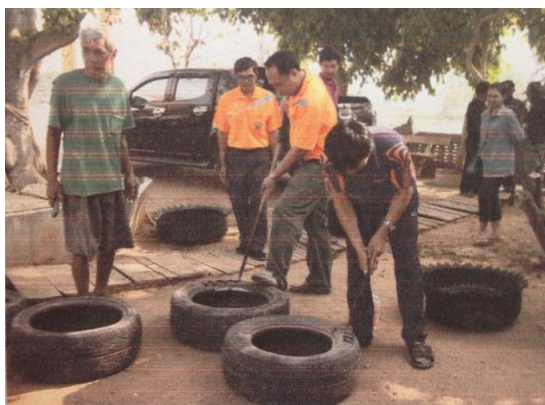
ชื่อ นายนพรินทร์ ผลวิเศษ

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

ชื่อ นายสนิท รุกไพรี

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๓๗ หมู่ที่ ๖ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

**ปราชญ์ชาวบ้าน ประเภท** การผลิตกระถางจากยางรถยนต์ เป็นการแปรรูปวัสดุที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ หรือวัสดุที่มีอยู่แล้วในชุมชนมาสร้างสรรค์ให้เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้ประโยชน์ได้



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

การนำเอายางรถยนต์ที่ผ่านการใช้งานมาแล้วมาทำการประดิษฐ์เป็นกระถางปลูกผักจากยางรถยนต์ ซึ่งเหมาะกับบ้านที่มีเนื้อที่จำกัด และต้องการจะปลูกผักปลอดสารพิษไว้ทานเอง เป็นการประหยัดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและมีกิจกรรมทำในยามว่างอีกด้วย สามารถปลูกผักไว้ทานเองโดยไม่จำเป็นต้องซื้อ หรือซื้อก็เพียงเล็กน้อยเท่านั้นเองผักที่เหมาะสมกับการปลูกในกระถางยางรถยนต์ เช่น ตะไคร้ กะเพรา พริก ต้นหอม กระเทียม กวางตุ้ง ตั้งโอ๋ มะเขือเทศ ข่า เป็นต้น



**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

ชื่อ นางบัญญัติ ทาทิพย์

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๔๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

**ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท** การทอเสื่อกก การศึกษาข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอเสื่อกกของชุมชนนี้ ก็เพื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาของท้องถิ่น และปัญหาที่เสี่ยงต่อการสูญสิ้นของภูมิปัญญานี้ ว่ามีมากหรือน้อย และด้วยปัจจัยหรือองค์ประกอบใด เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์หรือแก้ไข สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในโอกาสต่อไป



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

การทอเสื่อกก เป็นภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น ที่นำเอาต้นกกมาแปรสภาพให้เป็นเส้น ย้อมสี แล้วสานทอให้เป็นแผ่นผืน เพื่อนำมาใช้ปูลาดรองนั่งหรือนอน หรือทำธุรกรรมต่างๆ ตลอดจนทำพิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ เสื่อกก เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีใช้กันอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศหรือต่างประเทศ ทั้งนี้เพราะต้นกกเป็นพืชธรรมชาติที่ขึ้นอยู่ทั่วทุกภูมิภาค และภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่นที่นำต้นกกมาแปรสภาพก็มีลักษณะคล้ายกัน หรือได้อิทธิพลทางความคิดจากกันและกัน ทำให้เสื่อกกถูกจัดได้ว่าเป็นปัจจัยจำเป็นอย่างหนึ่ง ต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในอดีต ที่ตำบลบ้านเหลื่อมก็เป็นอีกภูมิภาคหนึ่งที่มีการสืบสานภูมิปัญญาทางการทอเสื่อกกนี้มายาวนานจนปัจจุบัน

**ด้านศิลปกรรม** เย็บปักถักร้อย งานดอกไม้ใบตอง ทำขนม ถนอมอาหาร ผลิตภัณฑ์ชุมชน จักสาน ทอผ้า หรือด้านอื่นๆ

ชื่อ นางอนงค์ การนอก

ที่อยู่ บ้านเลขที่ ๑๔๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านเหลื่อม อำเภอบ้านเหลื่อม จังหวัดนครราชสีมา

**ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเภท** การทอผ้าไหม เป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นให้ดำรงอยู่สืบไป และเป็นแหล่งเรียนรู้ของเด็ก เยาวชน ประชาชนที่มีความสนใจการทอผ้าไหม



### หลักการและเหตุผลอ้างอิง

การทอผ้าไหมของไทยมีมาเนิ่นนานแล้ว แต่เดิมปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและสาวไหมเองโดยใช้กรรมวิธี เพื่อทอใช้สอยกันในครอบครัวเท่านั้น และจัดได้ว่าเป็นงานหัตถกรรมอย่างหนึ่งที่ต้องใช้ความประณีตและความพิถีพิถันในการผลิตอย่างยิ่งยวด เส้นใยไหมที่ถักสานร้อยเรียงกันแต่ละเส้นจากที่ทอมือจึงแลออกมาด้วยความอุทิศสาคะทำให้เป็นผ้าที่มีค่ายิ่ง ด้วยเหตุนี้จึงถูกเลือกให้เป็นผ้าที่ใช้สวมใส่เฉพาะเทศกาลสำคัญ หรือมอบเป็นของขวัญสำหรับคนที่รับและนับถือ ไหมได้รับสมญานามว่าเป็นราชินีแห่งเส้นไหม